

بررسی رابطه بین رهبران زن تیم حسابرسی و تلاش حسابرسی

دکتر فرید صفتی

استادیار گروه حسابداری، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران.
f_sefaty51@yahoo.com

دکتر علیرضا غیاثوند

استادیار گروه حسابداری، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران.
ghiyasvand_alireza@yahoo.com

محمد حسنونند

کارشناسی ارشد مدیریت مالی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران. (نویسنده مسئول).
mssn5615@gmail.com

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی رابطه بین رهبران زن تیم حسابرسی و تلاش حسابرسی است. با استفاده از داده‌های ۱۰۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی بین سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ به بررسی این رابطه پرداخته شده است. پژوهش حاضر از نظر هدف پژوهش، کاربردی، از لحاظ طرح پژوهش به جهت تکیه بر اطلاعات تاریخی، پس رویدادی بوده و روش استنتاج آن استقرایی و از نوع علی می‌باشد. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار Eviews12 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. از روش‌های همبستگی، رگرسیون و داده‌های ترکیبی جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین رهبران زن تیم حسابرسی و تلاش حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد.

واژگان کلیدی: رهبران زن تیم حسابرسی، تلاش حسابرسی، حسابرسی.

مقدمه

تحقیقات گسترده در حوزه حسابرسی فاقد شواهد کافی راجع به ارتباط بین حضور مدیران زن در کمیته حسابرسی و حق الزحمه های حسابرسی هستند (آلدمن و همکاران، ۲۰۱۸). لای و همکاران (۲۰۱۷) دریافتند که اثر مثبت مدیران زن بر حق الزحمه حسابرسی نسبت به شاخص دیگر تعیین کیفیت حسابرسی، یعنی شرکت های حسابرسی اختصاصی در یک صنعت خاص در حد بالایی قرار دارد. علیرغم اینکه آن‌ها از شرکت های حسابرسی متخصص در یک صنعت برای مقایسه نتایج حق الزحمه های حسابرسی استفاده نموده اند، اما این رویکرد ناکارآمد است.

عبدیان (۲۰۱۹) رابطه ای بین مدیران شرکت های متخصص و ارزیابی مدیران از کیفیت حسابرسی کشف نکردند. برعکس، ایتونن و همکاران (۲۰۱۰) رابطه منفی بین تعداد مدیران زن در کمیته حسابرسی و حق الزحمه های حسابرسی کشف نکردند. یعنی شواهد فاقد تمامیت کافی است. بدلیل اینکه هیچ مطالعه ای از تمایل به برآورده سازی و فراتر رفتن از بنچ مارک سود صفر به عنوان یک معیار حسابرسی استفاده نموده است، ما راجع به اثربخشی نظارت مدیران زن بر کمیته های حسابرسی مطمئن نیستیم.

بیان مساله

چنانچه رسالت حرفه حسابرسی اعتباربخشی به گزارشگری مالی و اعتمادسازی برای گروه های مختلف صورت های مالی باشد در این صورت جهت حفظ نقش رفیع حسابرسی میبایست حق الزحمه درخور شان حرفه ی حسابرسی و متناسب با عملیات در نظر گرفته شود. حق الزحمه حسابرسی در برنامه ریزی و اجرای مناسب و باکیفیت کار حسابرسی مالی مؤثر است (نیکبخت وهمکاران، ۱۳۹۵). از آنجا که اطلاعات مالی نسبت به گذشت زمان ارزش و سودمندی خود را در تصمیم گیری ها از دست میدهند، لذا یکی از مهمترین ویژگی های کیفی اطلاعات به موقع بودن اطلاعات میباشد. به همین ترتیب، این اطلاعات فقط زمانی بر تصمیم گیری افراد تاثیرگذار است که در زمان مناسب گزارش شود (واعظ و احمدی، ۱۳۹۳). در واقع سهامداران به حسابرسی نیاز دارند که در انجام حسابرسی مطابق با استانداردهای پذیرفته شده حسابرسی کارا باشد، اشتباهات بااهمیت را کشف کند و در امور مالی شرکت پیشنهادهای خردمندانه ای به نمایندگان ارائه کند. یکی از عواملی که توانایی کشف حسابرس را افزایش میدهد، تلاش یا مدت زمانی است که حسابرس برای رسیدگی ها صرف می کند، از این رو کاهش تلاش حسابرسی میتواند احتمال خطر عدم کشف حسابرسی را به شدت افزایش دهد (بلنکی و همکاران، ۲۰۱۷). میزان تلاش حسابرس در ارائه ی یک گزارش حسابرسی مطلوب به عوامل مختلفی بستگی دارد، از جمله: حق الزحمه حسابرسی، تأخیر حسابرسی، سطح اهمیت، کیفیت حسابرسی، تخصص حسابرس، اندازه مؤسسات حسابرسی. حق الزحمه حسابرسی بازتابی از کیفیت حسابرسی برای استفاده کنندگان برون سازمانی از صورتهای مالی است. حسابرسی به عنوان خدماتی حرفه ای و ارزشمند، نیازمند حق الزحمه ای است تا براساس آن حسابرس بتواند منافع اقتصادی خود را از بابت ارائه خدمات کسب نماید. آنچه که مسلم است محرک حق الزحمه خدمات حسابرسی تلاشی است که حسابرسان بر مبنای ریسک موجود در هر کار حسابرسی جهت ارزیابی صورت های مالی و ارائه اظهارنظر حرفه ای خود انجام میدهد. بنابراین عملیات انجام شده توسط حسابرس با حجم فعالیت حسابرسی را میتوان محرک هزینه حق الزحمه خدمات حسابرسی دانست (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۷). که این امر ممکن است تلاش به کار برده شده توسط حسابرسان را افزایش دهد که منجر به حق الزحمه بالایی پرداختی به حسابرسان می گردد و هرچه تلاش حسابرسان کاهش یابد به تبع زمان رسیدگی شان افزایش خواهد یافت و فاصله زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار گزارش های حسابرسی افزایش خواهد یافت، لذا اطلاعات مالی، ارزش و سودمندی خود را برای تصمیم گیری از دست خواهند داد .

از طرفی تنوع به ترکیب متنوعی از ویژگی ها و تخصص مربوط می شود که توسط افراد ارائه می شود. تمایز بین ابعاد قابل مشاهده (یعنی جمعیت شناختی) و غیرقابل مشاهده (یعنی شناختی) تنوع ممکن است. با این حال، بسیاری از تحقیقات تجربی بر جنبه های جمعیت شناختی مانند جنسیت متمرکز شده اند (برامر و همکاران، ۲۰۰۷). ویژگی های جنسیتی و مشکلات زنان برای دستیابی به پست های مدیریتی به طور گسترده مورد مطالعه قرار گرفته است. این تبعیض در صنایع تحت سلطه مردان مانند حسابرسی گسترده است (دالتون، وهمکاران، ۲۰۱۴). چهار شرکت بزرگ حسابرسی در سراسر جهان (چهار بزرگ) اذعان دارند که تنوع جنسیتی تصویر و شهرت شرکت را افزایش می دهد و می تواند سیگنال ارزشمندی از تعالی حرفه ای در نظر گرفته شود. با این حال، بیش از ۶۵ درصد از مطالعات در این زمینه از جنسیت به عنوان یک متغیر ساختگی استفاده کرده اند.

علاوه بر این، مطالعات بیشماری تأثیر مثبت مدیران زن را بر هیئت مدیره و کمیته های حسابرسی داخلی نشان داده است. به طور سنتی، زنان مهارت های رهبری بهتر و توانایی های منحصر به فردی دارند (کیوم و استارکس، ۲۰۱۶)، کیفیت اطلاعات مالی را بهبود می بخشند، استانداردهای اخلاقی بالاتری دارند، ریسک گریزتر هستند و سرپرستان سخت تر با نظارت دقیق تر هستند (آدامز و فریرا، ۲۰۰۹).

بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین رهبران زن تیم حسابداری و تلاش حسابداری می باشد و درصدد پاسخگویی به این پرسش است که آیا بین رهبران زن تیم حسابداری و تلاش حسابداری رابطه معناداری وجود دارد؟

مبانی نظری

حسابرسی

حسابرسی متداول می تواند به عنوان رسیدگی دقیق و موشکافانه حسابرس (حسابرسان) نسبت به صورتهای مالی تهیه شده توسط اشخاص ثالث تعریف شود. در اکثر موارد، حسابرس همان حسابدار رسمی یا فردی است که توسط هیات تشخیص صلاحیت برای انجام وظیفه حسابرسی مجاز شناخته شده است. در ادبیات، این وظایف تحت عناوینی مانند حسابرسی مستقل یا اطمینان بخشی مورد اشاره قرار می گیرد. حسابرسی، بازرسی جستجوگرانه مدارک حسابداری و سایر شواهد زیربنایی صورتهای مالی نیز تلقی می گردد. حسابرسان هرگز بدون اجرای رسیدگی نسبت به صورتهای مالی اظهار نظر نمی کنند. دلیل اصلی وجود حرفه حسابرسی وظیفه اعتباردهی است. اعتباردهی شامل دو مرحله است:

۱. جمع آوری شواهد (حسابرسی).

۲. گزارش یافته ها (گزارش حسابرسی).

حالا این سوال مطرح می شود که صلاحیت اعتباردهی را دارد؟

۱. دارای صلاحیت فنی لازم می باشد؛

۲. مستقل از شرکت مورد رسیدگی می باشد.

حسابرسی برای قادر ساختن حسابرسان به ارائه اظهار نظر در رابطه با صورتهای مالی به صاحبان واحد تجاری و سایر افراد ذی نفع انجام می شود. حسابرسی اساساً به دنبال تعیین این موضوع است که آیا صورتهای مالی، تصویر درست و منصفانه ای در باره وضعیت و عملکرد مالی واحد تجاری نشان می دهد یا خیر؟ به طور خلاصه، هدف اصلی حسابرسی متداول ارتقاء سطح مقبولیت مجموعه صورتهای مالی منتشره در بین افرادی است که صورتهای مالی برای مقاصد آنها منتشر شده است (رئیسی، ۱۳۸۳).

در هر حسابرسی بیان حدود مورد رسیدگی مهم است. این حدود، واحد مورد رسیدگی و دوره مورد رسیدگی را مشخص می کند، لذا بیان صریح حدود رسیدگی برای تعیین و محدود کردن مسئولیت حسابرسان استفاده می شود.

مراحل اصلی تکامل حسابرسی در قرن بیستم:

۱- تغییر هدف از کشف تقلب به تعیین مطلوبیت ارائه صورتهای مالی؛

۲- افزایش مسئولیت حسابرسی در برابر اشخاص ثالث مانند سازمانهای دولتی، بورس، بانک ها و ...

۳- تغییر در روش های حسابرسی از رسیدگی کامل به فنون نمونه گیری؛

۴- تشخیص ضرورت ارزیابی سیستم کنترلی داخلی؛

۵- تهیه روش های جدید حسابرسی برای استفاده در سیستم های کامپیوتری؛

۶- تشخیص ضرورت ارزیابی سیستم کنترلی خارجی؛

۷- افزایش تقاضا برای افشاء به موقع اطلاعات مطلوب و نامطلوب شرکت های سهامی عام.

عوامل توجیه کننده تقاضا برای حسابرسی:

۱- تضاد منافع بین تهیه کنندگان و استفاده کنندگان اطلاعات مالی؛

۲- عدم دسترسی مستقیم استفاده کنندگان به اطلاعات و تهیه کنندگان اطلاعات؛

۳- پیچیدگی صورتهای مالی؛

۴- تنوع و گستردگی فعالیت های اقتصادی؛

۵- الزامات قانون یا اصرار یک عامل ذینفع مانند بانک ها.

افزایش نیاز به استفاده از خدمات حسابرسان مستقل در هر واحد اقتصادی تابعی است از افزایش فاصله بین مالکیت و مدیریت آن واحد اقتصادی (قربانی، ۱۳۹۱).

دلیل اصلی وجود حرفه حسابرسی مستقل افزایش اعتبار صورتهای مالی است. اجرای این نقش، حسابرسان را در موقعیتی منحصر به فرد در جامعه قرار می دهد. اعتبار دادن به صورت های مالی به معنای ایجاد اطمینان از مطلوبیت ارائه و قابلیت اتکای آنهاست.

تلاش حسابرسان

در پانزده سال گذشته که رقابت بین موسسات حسابرسی گسترش یافته، حرفه حسابرسی بر اثر شماری از رویدادها تاثیر پذیرفته است (مجتهدزاده و آقایی، ۱۳۸۳). حسابرسی در معنای اعم کلمه دارای سایقه طولانی است. از زمانی که نیاز به کنترل نسبت به عملیات مختلف مالی به خصوص وجوه دولتی احساس شد حسابرسی متولد گشت (روحی، ۱۳۸۳). حسابرسی از جمله رشته هایی از دانش بشری است که قدمتی طولانی دارد ولی همپای تحولات بعضی دیگر از رشته های بشری متحول نشده است. جنبه های کاربردی حسابرسی بیش از جنبه های تئوریک آن در طول زمان مطرح بوده است و پیشرفت های آن نیز بیشتر در قالب آزمون و خطا صورت گرفته است (اسلامی بیدگلی، ۱۳۸۰). حسابرسی مستقل مبنایی برای شفافیت اقتصادی، اعتماد مردم و جامعه به بازار سرمایه و همچنین مبنایی برای پاسخگویی دولت برابر مردم را فراهم می آورد (مهرانی و اوانکی، ۱۳۹۰). حسابرسی فرایندی توصیف شده است که میزان انطباق صورتهای مالی با معیاری معین ... و الزامات اصول پذیرفته شده حسابداری را نشان میدهد (کارسلو و نثال، ۲۰۰۰). تعریف زیر که در بیانیه ی مفاهیم بنیادی حسابرسی که توسط انجمن حسابداران امریکا منتشر شده است، جامع ترین تعریف در این زمینه است: حسابرسی فرایندی است منظم و باقاعده جهت جمع آوری و ارزیابی بیطرفانه شواهد دربارهی ادعاهای مربوط به فعالیتها و وقایع اقتصادی، به منظور تعیین درجهی انطباق این ادعاها با معیارهای از پیش تعیین شده و گزارش به افراد ذینفع. حسابرسان شواهد لازم را برای تعیین این که صورت های مالی، تصویری مطلوب و کامل از وضعیت مالی شرکت و فعالیت های آن در طول دوره مورد رسیدگی ارائه میکنند یا خیر، گردآوری میکنند (یزدی و همکاران، ۱۳۸۷). عوامل مربوط به عرضه خدمات حسابرسی، یعنی ویژگی های حسابرس نیز بر انتخاب مؤسسه حسابرسی و انتخاب حسابرس تأثیرگذار است (علینژاد و مشهورالحسینی، ۱۳۹۶). حسابرسان به منظور حفظ اعتبار حرفه، شهرت حرفه ای خود و اجتناب از دعاوی قضایی علیه خود، همواره به دنبال افزایش کیفیت حسابرسی هستند. یکی از عوامل اثرگذاری که توانایی کشف حسابرس را افزایش میدهد، تلاش حسابرسی یا مدت زمانی است که حسابرس برای رسیدگیها صرف می کند. نظریه تلاش حسابرسی بیان می کند که اگر حسابرس زمان کمتری را برای کار حسابرسی صرف کند، ممکن است نتواند تمام انحراف های بااهمیت را کشف کند از اینرو خطاهای حسابرسی افزایش مییابد. در این میان انگیزههای مدیران در جهت اعمال منافع شخصی خود می شوند. در مقابل حسابرسان میتوانند با افزایش کیفیت حسابرسی، مدیریت سود صورت گرفته توسط مدیران را کشف کرده و مدیران را در اعمال مدیریت سود در تنگنا قرار دهند (نمازی و همکاران، ۱۳۹۰).

حق الزحمه حسابرسی

یکی از مناقشات اصلی حرفه حسابرسی در حال حاضر تعیین حداقل حق الزحمه حسابرسی و نرخ شکنی مؤسسات است در واقع بهای هر خدمت یا مثلاً قیمت هاست که مصرف کننده برای استفاده از آن حاضر به پرداخت است در عمل این فرمول در کشورهای که فاقد اقتصاد رقابتی هستند کارایی ندارد و قیمت را انحصارات و یا حداقل مزد معیشتی تعیین می کند حق الزحمه در نقاط داخلی کشور و یا کشورهای مختلف با توجه به شهرت یا تخصص هر موسسه حسابرسی یا حسابرسی متفاوت هست.

عوامل موثر بر حق الزحمه حسابرسی حجم عملیات (اندازه شرکت)، پیچیدگی، نوع موسسه حسابرسی، تورم، ریسک عدم کشف، مهارت و تخصص کادر حسابداری صاحبکار حسابداری می باشد. معقول بودن حق الزحمه حسابرسی تاثیر مهمی بر کیفیت تقاضا برای انجام خدمات توسط یک موسسه حسابرسی تلقی می شود (امانی و دوانی، ۱۳۸۸).

هزینه های حسابرسی

قیمت گذاری خدمات حسابرسی، یکی از موضوع های مورد علاقه بسیاری از محققان حسابرسی است و تاکنون مطالعات زیادی در این زمینه انجام شده است که آنها در بخش پیشینه تحقیق اشاره شده است. اگرچه روش تحقیق مورد استفاده در این مطالعات تا حدودی با یکدیگر متفاوت است، ولی هدف یکی است آگاهی از این عوامل هم برای صاحبکار و هم برای حسابرس مفید است. برای بسیاری از صاحبکاران، هزینه حسابرسی رقمی درخور توجه است. اگرچه ممکن است در شرکت های بزرگ با حجم فروش و نقدینگی بالا یا برخی شرکت های دولتی، توانایی پرداخت این هزینه به راحتی میسر باشد، ولی اکثر شرکت های تجاری کوچک یا آنهایی که از وضعیت مالی مناسبی برخوردار نیستند، رقم هزینه می تواند بسیار بااهمیت و سنگین باشد؛ هزینه ای که ناگزیرند آن را پرداخت کنند. در نتیجه، از منظر صاحبکار، با شناخت عوامل مؤثر بر میزان حق الزحمه حسابرسی، هم با مذاکره و چانه زنی بر سر آنها و هم با کنترل این عوامل در داخل سازمان، می توان موجبات کاهش چنین هزینه ای را فراهم آورد و تحمل آن را آسانتر نمود. حسابرسان نیز با دانستن این عوامل می توانند خدمات خود را به شکل مناسبی قیمت گذاری کنند (گیست^۱، ۱۹۹۲). اهمیت این موضوع، به خصوص در سال های اخیر و پس از تشکیل جامعه حسابداران رسمی ایران در کشور ما بیشتر دیده می شود، زیرا پس از تشکیل جامعه، انحصار بازار کار حسابرسی شکسته شده و رقابت شدیدی بین حسابرسان شکل گرفته است؛ رویدادی که مدت ها قبل در اغلب کشورهای پیشرفته اتفاق افتاده است. از اوایل سال های دهه ۷۰ میلادی تا اوایل سال ۲۰۰۰ میلادی، تمرکز اکثر مؤسسات حسابرسی بر رشد خود بوده است تا بر ارزش های حرفه ای (زف^۲، ۲۰۰۳). شرکای مؤسسات حسابرسی برای یافتن مشتریان جدید، حفظ مشتریان موجود و خدمات مشاوره، تحت فشار زیادی قرار گرفته اند و عدم تحقق این نوع اهداف توسعه ای در مؤسسات حسابرسی، عواقب بدی، از جمله برکناری از کار را برای آنان در پی داشته است. به عبارت دیگر، می توان گفت در بیست سال اخیر، حرفه حسابرسی تغییرات سریع و درخور توجهی داشته است. کاهش مقررات در بازار کار حسابرسی، به مؤسسات حسابرسی اجازه داد بیشتر اهداف اقتصادی را دنبال کنند و در جستجوی رشد درآمد خود و کاهش هزینه ها در هر کار حسابرسی باشند (هیلی^۳ و پالپو^۴، ۲۰۰۳، چنسی^۵، جتر^۶ و شاو^۷، ۲۰۰۳). در چنین وضعیتی، حسابرسی موفق است

¹ Gist

² Zeff

¹ Healy

² Palepu

⁴ Chancy

⁵ Jeter

⁶ Shaw

که بتواند با توجه به ویژگی های واحد مورد رسیدگی، بهترین برآورد را از حق الزحمه خود داشته باشد تا ضمن حفظ کیفیت کار، آن را با حداقل هزینه انجام دهد. هرچه حق الزحمه بیشتری برای حسابرس در نظر گرفته شود، تلاش وی نیز بیشتر می گردد و کیفیت کار را بالا می برد، ولی در این صورت، حسابرسان از نظر مالی به مشتریان خود وابسته می شوند و در نتیجه، به خاطر نگرانی از دست دادن کار، ممکن است روش های حسابرسی را به شکل مناسبی انجام ندهند که البته این کار می تواند بعدها عواقب مالی بدی برای آنان به همراه داشته باشد (سایمونیک^۱، ۱۹۸۴، دی آنجلو^۲، ۱۹۸۱). شایان توجه است که این رویکرد به حسابرسی، مطابق با نظر دمسکی^۳ و سویرینگا^۴ است؛ رویکردی که در آن حسابرسی مستقل از سیستم گزارشگری مالی سازمان تلقی می شود. در این منظر، خدمات حسابرسی یک کالای مطلوب اقتصادی برای صاحبکار محسوب می گردد. در نتیجه حق الزحمه حسابرسی برای صاحبکار، تابعی از اصل هزینه و منفعت است و این خدمت همانند هر کالای تجاری تا جایی مطلوبیت دارد که منافع آن بر هزینه ها فزونی داشته باشد. اگرچه طبق رویکرد فوق، صاحبکار به خاطر ایفای تعهد قانونی خود در قبال استفاده کنندگان صورت های مالی (سهامداران، اعتباردهندگان و ...) ناگزیر از حسابرسی است، ولی تعیین عوامل مؤثر بر هزینه حسابرسی به صاحبکار کمک می کند منافع این خدمت را بهتر درک کند و بداند این هزینه را به خاطر چه چیزی متحمل می شود. بدیهی است آگاهی از این مساله، موجب تسریع و تسهیل کار حسابرسی شده و به دلیل مشارکت صاحبکار، حسابرسی با کیفیت بالاتری انجام خواهد گرفت.

پیشینه پژوهش

پیشینه خارجی

مندز (۲۰۲۲) این مقاله تأثیر مدیران زن را بر تقاضا برای تلاش حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی برای نمونه ای از شرکت های غیرمالی استرالیا در دوره ۲۰۰۴-۲۰۱۸ تجزیه و تحلیل می کند. نتایج ما نشان می دهد که تنوع جنسیتی در هیئت مدیره و کمیته حسابرسی تأثیر مفیدی هم بر تقاضای تلاش حسابرسی و هم بر نتایج فرآیند حسابرسی دارد. این تأثیر مفید مدیران زن را می توان به مدیران غیرموظف نسبت داد. مدیران زن با سابقه و پرمشغله و زنانی که ریاست هیئت مدیره یا کمیته حسابرسی را بر عهده دارند، به ویژه در بهبود تلاش ها و نتایج حسابرسی تأثیرگذار هستند. ما نشانه های بیشتری مبنی بر بهبود تلاش حسابرسی و کیفیت گزارش دهی از اولین زنانی که به هیئت مدیره اضافه شده اند به دست می آوریم که برای دستیابی به یک توده بحرانی خاص برای ایجاد این اثرات ضروری نبودند. همچنین، تنوع جنسیتی با وجود کمتر بودن هزینه های غیرحسابرسی، استقلال حسابرس خارجی را بهبود می بخشد. نتایج برای اصلاحات درون زایی قوی هستند. شواهد از بازار استرالیا استدلال مثبتی را برای شرکت های کوچک و متوسط استرالیایی ارائه می دهد تا مسیر شرکت های بزرگ استرالیایی را به سمت تنوع جنسیتی دنبال کنند.

کوتل و پورکونا (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی رابطه بین رهبران زن تیم حسابرسی و تلاش حسابرسی پرداختند. آنها بیان کردند که کار حسابرسی کار فشرده است و تنوع تیم حسابرسی، به ویژه تنوع جنسیتی، هم اثرات حسابرسی و هم اثرات اقتصادی دارد. با این حال، تحقیقات تجربی کمی در مورد نحوه انجام تعهدات حسابرسی و نقش رهبران تیم حسابرسی (ATLs)، به ویژه رهبران تیم حسابرسی زن، در تلاش حسابرسی وجود دارد، زیرا آنها و سایر اعضای تیم حسابرسی عمدتاً استراتژی های حسابرسی را در عمل توسعه می دهند. دوره برنامه ریزی مجموعه داده های خصوصی جمع آوری شده دستی از شرکت های حسابرسی کوچک و متوسط اسپانیایی از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۵ جمع آوری شد. پس از کنترل درون زایی، تجزیه

⁷ Simunic

⁸ DeAngelo

⁹ Demski

¹⁰ Swieringa

و تحلیل تلاش حسابرسی کارآمدتری توسط رهبران زن تیم حسابرسی و تیم‌های حسابرسی آن‌ها را هنگامی که پیچیدگی کار افزایش می‌یابد نشان می‌دهد. علاوه بر این، یافته‌ها یک فرآیند مردانه شدن توسط رهبران زن تیم حسابرسی را هنگامی که تجربه آنها افزایش می‌یابد نشان می‌دهد، که ممکن است به عنوان انگیزه درونی برای ترفیعات آینده تفسیر شود. تحلیل‌های اضافی همچنین تفاوت‌هایی را در رفتار ATL‌های زن در زمانی که دوره تصدی مؤسسه حسابرسی کوتاه‌تر و اندازه مؤسسه حسابرسی بزرگ‌تر وجود دارد، نشان می‌دهد. به طور کلی، شواهد تجربی با این ایده که تنوع جنسیتی برای کارایی حسابرسی مثبت است، مطابقت دارد.

هانگ و تیان (۲۰۲۲) این مطالعه به بررسی رابطه بین کمیته‌های حسابرسی با تنوع جنسیتی و تاخیر گزارش حسابرسی می‌پردازد. ما نمونه‌ای از شرکت‌های فهرست‌شده چینی را در دوره ۲۰۱۰-۲۰۱۸ بررسی می‌کنیم و یک رابطه منفی بین کمیته‌های حسابرسی با تنوع جنسیتی و تاخیر گزارش حسابرسی را مستند می‌کنیم. این با این فرض سازگار است که یک کمیته حسابرسی با تنوع جنسیتی می‌تواند بر تهیه گزارش‌های مالی نظارت بهتری داشته باشد، با حسابرسان در حل اختلافات بین مدیریت و حسابرسان ارتباط بهتری برقرار کند و تعامل کارآمدتر حسابرسی را تسهیل کند و در نتیجه تاخیر گزارش حسابرسی را کوتاه‌تر کند. در تجزیه و تحلیل اضافی، متوجه می‌شویم که اعضای زن کمیته حسابرسی دارای صلاحیت‌های حسابداری حرفه‌ای و تجربه کاری حسابداری با تاخیر کوتاه‌تری در گزارش حسابرسی مرتبط هستند.

جنگ و یانگ (۲۰۲۰) این مقاله با استفاده از مجموعه داده منحصر به فرد روزهای حسابرسی در چین از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۱، رابطه بین تلاش حسابرسی و کیفیت حسابرسی را از منظر فرآیند حسابرسی و خروجی حسابرسی بررسی می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که تلاش حسابرسی به طور قابل توجهی احتمال تعدیل حسابرسی را افزایش می‌دهد که مدیریت سود مثبت را مهار می‌کند و کیفیت صورت‌های مالی حسابرسی شده را بهبود می‌بخشد. ما همچنین دریافتیم که تلاش حسابرسی تأثیر قابل توجهی بر صدور نظرات حسابرسی تعدیل شده به طور کلی ندارد، اما در غیاب تعدیل حسابرسی احتمال بیشتری وجود دارد که اظهارنظر حسابرسی تعدیل شده صادر شود. علاوه بر این، متوجه می‌شویم که تأثیر تلاش حسابرسی بر کیفیت حسابرسی زمانی کاهش می‌یابد که مشتریان پیچیده‌تر باشند و شرکت‌های حسابرسی بزرگ‌تر باشند. در مجموع، شواهد ما نشان می‌دهد که تلاش حسابرسی با تأثیرگذاری بر فرآیند حسابرسی و خروجی حسابرسی، نقش مهمی در بهبود کیفیت حسابرسی ایفا می‌کند. مطالعه ما ادبیات مربوط به تأثیر تلاش حسابرسی بر کیفیت حسابرسی در بازارهای نوظهور را گسترش می‌دهد و نتیجه‌گیری پیامدهای مهمی برای بهبود کارایی بازار حسابرسی چین دارد.

جوزف زنگ در سال ۲۰۱۸ پژوهشی در مورد مقایسه پذیری حسابداری، تلاش و حاصل کار حسابرسان پرداخت را انجام داد. وی بیان می‌دارد که مقایسه حسابداری بین شرکت‌های همکار در یک صنعت، شباهت و ارتباط محیط‌های عملیاتی شرکت و گزارشدهی مالی را منعکس می‌کند. از دیدگاه ریسک حسابرسی ذاتی و کارایی اطلاعات خارجی قابلیت مقایسه برای حسابرسان در ارزیابی ریسک حسابرسی مشتری مفید است و هزینه‌های کسب اطلاعات، پردازش و آزمایش را کاهش می‌دهد. من فرض می‌کنم که در دسترس بودن اطلاعات در مورد مشتریان قابل مقایسه به بهبود کارایی و صحت حسابرسی کمک می‌کند. نتایج تجربی نشان می‌دهد که قابلیت مقایسه به طور منفی با تلاش حسابرسی (توسط حق الزحمه حسابرسی و تأخیر حسابرسی مرتبط است). علاوه بر این، مقایسه به طور منفی با احتمال خطای اظهارنظر حسابرسی مرتبط است. این یافته‌ها نسبت به ویژگی‌های مختلف مدل‌های رگرسیون، به ویژه برای مسایل درون‌زایی با توجه به علیت معکوس احتمالی که شیوه حسابرسان ممکن است بر قابلیت مقایسه شرکت‌ها تأثیر بگذارد، استوار است. در مجموع، این مطالعه نشان می‌دهد که مقایسه حسابداری، سودمندی اطلاعات حسابداری را برای حسابرسی‌های خارجی افزایش می‌دهد.

پیشینه داخلی

یاری و جمکرانی در سال ۱۴۰۱ در پژوهشی به آیین‌نامه تعیین حق الزحمه خدمات حسابرسی، نوع موسسه حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابرسی: واکاوی نظریه‌های قدرت چانه‌زنی و تلاش حسابرسی پرداختند. براساس نظریه‌های قدرت چانه‌زنی و تلاش حسابرسی، با افزایش قدرت چانه‌زنی حسابرسی امکان افزایش مبلغ حق الزحمه حسابرسی و به تبع آن تلاش بیشتر حسابرسی فراهم می‌گردد که این موضوع بر تأخیر در گزارش حسابرسی اثرگذار است. در این راستا جامعه حسابداران رسمی ایران، برای اولین بار در سال ۱۳۹۴ آیین‌نامه تعیین حق الزحمه حسابرسی (تعیین حق الزحمه براساس بودجه بندی هر کار به اضافه سربار موسسه) را برای موسسات عضو، الزامی نمود. در نبود شواهد نظری و تجربی کافی در مورد پیامدهای آیین‌نامه حق الزحمه حسابرسی بر تأخیر در گزارش حسابرسی با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌گر نوع موسسه حسابرسی، هدف پژوهش حاضر بررسی نقش این آیین‌نامه بر تأخیر در گزارش حسابرسی با توجه به نظریه‌های قدرت چانه‌زنی و تلاش حسابرسی است. به‌منظور نیل به این هدف، ۳۰۵۸ سال-شرکت مشاهده جمع‌آوری شده از گزارش‌های مالی سالپایانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و همچنین فرابورس ایران طی دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۸ از طریق مدل‌های رگرسیونی تأخیر در گزارش حسابرسی، مورد آزمون قرار گرفته‌اند. نتایج حاصل از برآورد رگرسیون چندگانه، موید رعایت شکلی آیین‌نامه به‌جای رعایت واقعی است و بین آیین‌نامه حق الزحمه حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابرسی، رابطه معناداری وجود ندارد لیکن نوع موسسه حسابرسی رابطه مزبور را تعدیل می‌کند.

گرامی و مزارعی در سال ۱۴۰۱ در پژوهشی بررسی تأثیر تلاش حسابرسی بر کیفیت حسابرسی پرداختند. این مقاله با استفاده از مجموعه داده‌های منحصربه‌فرد دوره حسابرسی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۹ در ایران، رابطه بین تلاش حسابرسی و کیفیت حسابرسی را از دیدگاه فرآیند حسابرسی و نتایج حسابرسی بررسی می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که تلاش حسابرسی به‌طور معناداری احتمال تعدیلات حسابرسی را افزایش می‌دهد که این موضوع مانع از مدیریت سود مثبت شده و موجب بهبود کیفیت صورت‌های مالی حسابرسی شده، می‌شود. ما همچنین دریافتیم که به‌طور کلی تلاش حسابرسی تأثیر معناداری در صدور اظهار نظرهای حسابرسی اصلاح‌شده ندارد، اما به احتمال زیاد در صورت فقدان تعدیلات حسابرسی، یک اظهار نظر حسابرسی اصلاح‌شده صادر می‌شود. علاوه‌براین، دریافتیم که تأثیر تلاش حسابرسی بر کیفیت حسابرسی هنگامی که مشتریان پیچیده‌تر و شرکت‌های حسابرسی بزرگتر هستند، کمتر می‌شود. در مجموع، شواهد نشان می‌دهد که تلاش حسابرسی با تأثیرگذاری بر فرآیند حسابرسی و بازده حسابرسی نقش مهمی در بهبود کیفیت حسابرسی دارد. مطالعه ما ادبیات تأثیر تلاش حسابرسی بر کیفیت حسابرسی در بازارهای نوظهور را توسعه می‌دهد و نتایج این مطالعه، پیامدهای مهمی در بهبود بازده بازار حسابرسی در ایران دارد.

گل محمدی و زارع در سال ۱۴۰۰ در پژوهشی به بررسی تأثیر قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری و تلاش حسابرسی پرداختند. حق الزحمه حسابرسی به عنوان یکی از نشانه‌های تلاش حسابرسی، عاملی مهم در پذیرش یا رد یک کار حسابرسی از جانب صاحبکاران و حسابرسان محسوب می‌شود. ویژگی‌های شرکت صاحبکار و به خصوص ویژگی‌های گزارشگری مالی از عوامل مهمی است که میتواند بر زمان اجرای عملیات حسابرسی و به دنبال آن بر حق الزحمه حسابرسی نیز تأثیر بگذارد. هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه بین قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری (به عنوان یکی از ویژگی‌های کیفی گزارشگری مالی) و حق الزحمه حسابرسی است. برای این منظور، نمونه‌های متشکل از ۷۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در فاصله بین سالهای ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ مورد مطالعه قرار گرفته است. فرضیات پژوهش با استفاده از تحلیل رگرسیون مبتنی بر داده‌های مقطعی آزمون شده است. شواهد پژوهش نشان می‌دهد رابطه منفی (معکوس) و معنی‌دار بین قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری و حق الزحمه حسابرسی وجود دارد. این نتیجه از منظر ریسک ذاتی حسابرسی و کارایی اطلاعاتی قابل تفسیر است؛ چراکه قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری، ریسک حسابرسی و هزینه

کسب شواهد را کاهش میدهد. همچنین، نتایج پژوهش نشان میدهد رابطه منفی و معنیدار بین قابلیت مقایسه و تأخیر گزارش حسابرسی وجود دارد. به علاوه، نتایج حاکی از این است رابطه منفی بین حقالزحمه حسابرسی و استقلال هیئت مدیره، تمرکز مالکیت و مالکیت نهادی به‌عنوان سازوکارهای حاکمیت شرکتی، معنی دار نیست.

نقش بندی و مرید احمدی یزدی (۱۳۹۸) در پژوهش خود به بررسی رابطه تنوع جنسیتی مدیران، حق الزحمه حسابرس و انتخاب حسابرس در نمونه ای از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار انجام شد. داده‌های متغیرهای مورد مطالعه برای یک دوره نه ساله (۱۳۸۸-۱۳۹۶) از صورت‌های مالی حسابرسی شده و در برخی موارد از نرم افزار ره آورد نوین گردآوری شد. در راستای دستیابی به هدف تحقیق سه فرضیه در دو مدل رگرسیونی آزمون شد. تحلیل داده‌ها در این تحقیق با استفاده از روش پانل دیتا در نرم افزار R و STATA انجام پذیرفت. بر اساس تحلیل آماری نتایج در سطح خطای پنج درصد نشان داد: بین وجود خانم در اعضای هیات مدیره و حق الزحمه حسابرسی رابطه معنی داری وجود دارد. بین وجود خانم در اعضای هیات مدیره و انتخاب حسابرسان متخصص در صنعت رابطه معنی داری وجود ندارد. بین وجود خانم در اعضای هیات مدیره و وجود خانم در کمیته حسابرسی تفاوت معنی داری وجود ندارد. خدای پور و سعیدی گراغانی در سال ۱۳۹۷ در پژوهشی به بررسی تأثیر نتایج روش های تحلیلی بر میزان تلاش حسابرسان در حسابرسی برآوردهای حسابداری پرداختند. یافته های تحقیق تأثیر قابل ملاحظه نتایج روش های تحلیلی بر میزان تلاش حسابرسان در حسابرسی برآوردهای حسابداری را نشان میدهد. حسابرسانی که در بررسی های تحلیلی و نسبت های مالی نوسانات عمده ای مشاهده می کنند در مقایسه با حسابرسانی که چنین نوساناتی را مشاهده نمی کنند، زمان بیشتری صرف حسابرسی برآوردهای حسابداری می نمایند. همچنین، در بررسی و آزمون تأثیر متغیرهای تعدیل کننده، خوش بینی، محافظه کاری و تجربه حسابرس بر میزان این تلاش تأثیر گذار بود.

عزیزاله کر و منصور گرکز در سال ۱۳۹۴ در پژوهشی به بررسی ارتباط بین قابلیت مقایسه حسابداری با تلاش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. بدین منظور نمونه ای متشکل از ۱۱۴ شرکت از داده های بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۱ به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شد و فرضیه های پژوهش با استفاده از مدل های رگرسیون چند متغیره مورد آزمون قرار گرفت. در این پژوهش، برای اندازه گیری قابلیت مقایسه حسابداری و پیامدهای تلاش حسابرس از مدل هونگبوزانگ و همکاران ۲۰۱۲ استفاده شده است. یافته های پژوهش نشان داد که بین قابلیت مقایسه حسابداری با به موقع بودن گزارش حسابرسی، کیفیت حسابرسی، حق الزحمه حسابرسی و تداوم فعالیت حسابرسی رابطه مثبتی وجود دارد.

گرد و همکاران در سال ۱۳۹۴ در پژوهشی به بررسی رابطه بین ویژگی های حاکمیت شرکتی و وجه نقد نگهداری شده پرداختند. هدف این پژوهش، بررسی نقش حاکمیت شرکتی در ارتباط با مدیریت منابع نقدی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی سالهای ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۲ است. مدل آماری پژوهش با بهره مندی از روش رگرسیون بر اساس داده های تابلویی برآورد شده است. یافته های پژوهش، رابطه منفی و معناداری بین مالکیت نهادی، اتکا بر بدهی و استقلال هیئت مدیره با سطح وجه نقد نگهداری شده را نشان می دهد. همچنین بر اساس یافته ها، رابطه معناداری بین تمرکز مالکیت، دوره تصدی مدیرعامل و دوگانگی وظیفه مدیرعامل با سطح وجه نقد نگهداری شده وجود ندارد.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اول پژوهش: بین سرپرستان زن تیم حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
فرضیه دوم پژوهش: بین سرپرستان زن تیم حسابرسی و تاخیر در گزارش حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد

روش پژوهش

این تحقیق از لحاظ هدف اجرا از نوع کاربردی است. تحقیق کاربردی، تحقیقی است که به منظور حل مشکل یا معضل خاص علمی یا اجتماعی انجام می‌گیرد. زیرا این پژوهش در مورد عملکرد یک سازمان زنده و پویا انجام می‌شود که سازمان مذکور می‌تواند از نتایج آن استفاده کند و از لحاظ ماهیت، یک پژوهش توصیفی با تأکید بر روابط همبستگی است، زیرا از یک طرف وضع موجود را بررسی می‌کند و از طرف دیگر، رابطه بین متغیرهای مختلف را با استفاده از رگرسیون، تعیین می‌نماید. علاوه بر این، در حوزه مطالعات پس رویدادی (استفاده از رویدادهای گذشته) قرار می‌گیرد و مبتنی بر اطلاعات واقعی صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و سایر اطلاعات واقعی است که با روش استقرایی به کل جامعه آماری قابل تعمیم است. این تحقیق از نظر زمان اجرا تحقیقی مقطعی است چرا که مقطع زمانی خاصی را مورد بررسی قرار می‌دهد.

جامعه آماری

در این پژوهش جامعه آماری شامل، کلیه‌ی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۹۲ الی ۱۴۰۰ می‌باشد که تعداد آنها برابر با ۵۰۴ شرکت بوده است. همچنین بازه‌ی زمانی تحقیق حاضر از سال ۱۳۹۲ الی ۱۴۰۰ می‌باشد. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک استفاده شده است. در این روش شرکت‌های عضو جامعه پژوهش که شرایط ذیل را نداشته‌اند حذف شده و بقیه شرکت‌ها به عنوان شرکت‌های نمونه آماری انتخاب خواهند شد:

- ۱) به منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، سال مالی شرکت‌ها با به پایان اسفند ختم شود.
- ۲) در دوره‌ی زمانی مورد پژوهش حداقل هر سه ماه یکبار سهام آنها مورد مبادله واقع شده باشد.
- ۳) در طول دوره‌ی مورد بررسی، تغییر سال مالی نداشته باشد.
- ۴) شرکت‌ها قبل از سال ۱۳۹۲ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشد و تا پایان سال ۱۴۰۰ از بورس خارج نشده باشد.
- ۵) صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی مربوط به آنها به طور کامل در دسترس باشد.
- ۶) شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌های مالی، هلدینگ، بیمه و بانک باشند.

با توجه به محدود بودن تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نمونه آماری پژوهش حاضر برابر با ۱۰۴ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد که اطلاعات آنها در بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ در دسترس باشد.

مدل پژوهش و شیوه اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته

تلاش حسابرسی (Audit Effort)

از دو معیار برای اندازه‌گیری تلاش حسابرسی استفاده می‌شود:

$LnFee$: لگاریتم طبیعی حق الزحمه حسابرسی

$LnDelay$: تأخیر در گزارش حسابرس را نشان می‌دهد که برابر است با لگاریتم طبیعی تأخیر در تعداد روزهای بین پایان

سال مالی شرکت تا روزی که حسابرس مستقل، گزارش حسابرسی را امضا می‌کند.

متغیر مستقل

تنوع جنسیتی رهبران (رئیس) تیم حسابرسی (GENDER): اگر رهبر (رئیس) تیم حسابرسی یک زن باشد یک در غیر این صورت صفر.

متغیرهای کنترلی

اهرم مالی (Levreg): از تقسیم جمع بدهی ها به جمع دارائی ها بدست می آید.
اندازه شرکت (Size): لگاریتم مجموع دارایی ها.

نسبت دارایی ثابت (PPE): زمین، ماشین آلات و تجهیزات به کل دارایی ها.

شاخص زیان (LOSS): اگر شرکت محتمل زیان شود یک در غیر اینصورت صفر می گیرد.

بازده دارایی ها (ROA): سود خالص تقسیم بر کل دارایی ها.

نسبت دارایی جاری (CATA): دارایی های جاری بر کل داراییها.

در این پژوهش از مدل زیر برای آزمون فرضیه های پژوهش استفاده شده است:

$$FEE_{it} = \beta_0 + \beta_1 GEN_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 PPE_{it} + \beta_6 LOSS_{it} + \beta_7 CATA_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$ARL_{it} = \beta_0 + \beta_1 GEN_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 PPE_{it} + \beta_6 LOSS_{it} + \beta_7 CATA_{it} + \varepsilon_{it}$$

تجزیه و تحلیل داده

آمار توصیفی

در جدول (۱) برخی از مفاهیم آمار توصیفی متغیرها، شامل میانگین، میانه، حداقل مشاهدات، حداکثر مشاهدات و انحراف معیار ارائه شده است. نتایج نشان می دهد که میانگین حق الزحمه حسابرسی برابر ۳,۰۷۸ می باشد و میانگین تأخیر گزارش حسابرسی برابر ۱,۸۸ که تقریباً حدود ۷۵ روز می باشد و میانگین جنسیت رئیس تیم حسابرسی برابر ۰,۰۷ می باشد که نشان می دهد حدود ۷ درصد از تیم های حسابرسی توسط بانوان مدیریت شده است.

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد	مشاهدات	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	احتمال چارک-برای
حق الزحمه حسابرسی	FEE	۹۳۶	۳,۰۷۸,۰۷۸	۳,۰۶۷,۰۷۱	۳,۹۷۱,۸۷۹	۲,۰۱۵,۴۸۵	۰,۳۸۴,۷۷۲	۰,۰۸۲,۳۷۳
تأخیر در گزارش حسابرسی	ARL	۹۳۶	۱,۸۸۳,۰۸۸	۱,۹۳۴,۴۹۸	۲,۱۹۸,۶۵۷	۱,۲۵۵,۲۷۳	۰,۱۷۲,۷۰۷	۰
جنسیت رئیس تیم حسابرسی	GEN	۹۳۶	۰,۰۷۱,۵۸۱	۰	۱	۰	۰,۲۵۷,۹۳۱	۰
اندازه شرکت	SIZE	۹۳۶	۶,۵۰۸,۷۲۶	۶,۴۰۲,۴۶۹	۹,۲۶۲,۴۷۱	۴,۵۷۴,۴۰۲	۰,۷۳۰,۲۵۹	۰
اهرم مالی	LEV	۹۳۶	۰,۵۵۵,۶۰۱	۰,۵۶۰,۹۳۱	۱,۵۶۵,۵۸۲	۰,۰۱۲,۷۳۳	۰,۲۲۵,۱۲۸	۰,۱۴۵,۹۵۶
نرخ بازده دارایی ها	ROA	۹۳۶	۰,۱۳۸,۵۶۵	۰,۱۱۱,۹۷۸	۰,۷۰۸,۹۷۹	-۰,۴۰۴,۴۴۶	۰,۱۵۵,۱۴۳	۰
نسبت دارایی های ثابت	PPE	۹۳۶	۰,۲۴۰,۷۶۲	۰,۱۹۲,۳۱۱	۰,۸۶۹,۱۷۱	۳,۶۶E-۰۵	۰,۱۸۵,۸۷۸	۰
شاخص زیان	LOSS	۹۳۶	۰,۰۸۵,۴۷	۰	۱	۰	۰,۲۷۹,۷۲۹	۰
نسبت دارایی های جاری	CATA	۹۳۶	۰,۶۷۵,۷۸۸	۰,۷۱۳,۹۵۵	۰,۹۸۶,۳۸۶	۰,۱۲۹,۵۹۱	۰,۲۰۱,۰۷۹	۰

ثابت بودن واریانس جمله خطا (باقیمانده ها)

H_0 : همسانی واریانس جمله خطا.

H_1 : ناهمسانی واریانس جمله خطا.

نتایج آزمون وایت در جدول (۲) نشان می دهد که با توجه به اینکه احتمال آماره F در مدل های پژوهش کمتر از ۵٪ است، فرض صفر مبنی بر وجود همسانی واریانس پذیرفته نمی شود. بنابراین، به منظور تخمین مدل پژوهش از رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته استفاده می کنیم.

جدول (۲): نتایج حاصل از آزمون ثابت بودن واریانس جمله خطا

نتیجه	احتمال	آماره F	مدل
ناهمسانی واریانس وجود دارد	۰,۰۰۰۰	۱۱,۵۲۶۷	۱
ناهمسانی واریانس وجود دارد	۰,۰۰۰۰	۲,۵۵۲۸	۲

عدم وجود خود همبستگی جمله خطا (باقیمانده ها)

H_0 : عدم وجود خود همبستگی جمله خطا.

H_1 : وجود خود همبستگی جمله خطا.

نتایج حاصل از آزمون خود همبستگی سریالی بروش-گادفری نشان می دهد که با توجه به اینکه در سطح اطمینان ۹۵٪ مقدار احتمال آماره F در مدل های پژوهش کمتر از ۵٪ می باشد بنابراین فرض صفر در مدل پذیرفته نمی شود. لذا برای تخمین مدل از وقفه مرتبه اول باقیمانده (-1) RESID استفاده می شود.

جدول (۳): نتایج حاصل از آزمون عدم وجود خود همبستگی جزء خطا

نتیجه	احتمال	آماره F	مدل
وجود خود همبستگی جمله خطا	۰,۰۰۰۰	۴۰۷,۶۰۴۵	۱
وجود خود همبستگی جمله خطا	۰,۰۰۰۰	۲۴۹,۱۳۳۲	۲

عدم وجود هم خطی بین جملات توضیحی

با توجه به جدول (۴) نتایج حاصل از این آزمون نشان می دهد که در مدل پژوهش، میزان تورم واریانس متغیرهای توضیحی مدل پژوهش در حد مجاز خود قرار داشته و از این بابت مشکلی وجود ندارد.

جدول (۴): نتایج حاصل از آزمون عدم وجود هم خطی بین جملات توضیحی مدل پژوهش

متغیر	نماد	واریانس ضریب	عامل تورم واریانس
جنسیت رئیس تیم حسابداری	GEN	۰,۰۰۱۶۹۱	۱,۰۳۴۶۸۵
اندازه شرکت	SIZE	۰,۰۰۰۲۵۸	۱,۲۶۵۱۲۴
اهرم مالی	LEV	۰,۰۰۴۴۷۱	۲,۰۸۳۹۳۷
نرخ بازده دارایی ها	ROA	۰,۰۱۰۸۶	۲,۴۰۴۲۲۱
نسبت دارایی های ثابت	PPE	۰,۰۰۹۷۶۸	۳,۱۰۴۰۲۸
شاخص زیان	LOSS	۰,۰۰۱۸۴۶	۱,۳۲۸۱۹۳
نسبت دارایی های جاری	CATA	۰,۰۰۹۵۲۳	۳,۵۴۱۲۸۴

بررسی مانایی متغیرهای پژوهش

جدول (۵): نتایج آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

نتایج	لوین، لین و چو		نماد	متغیرها
	احتمال	آماره		
مانا	۰.۰۰۱۴	-۲.۹۹۵۹	FEE	حق الزحمه حسابرس
مانا	۰.۰۰۰۰	-۹۶.۴۵۷۷	ARL	تأخیر در گزارش حسابرسی
مانا	۰.۰۰۰۰	-۵.۲۲۱۴	GEN	جنسیت رئیس تیم حسابرسی
مانا	۰.۰۰۰۰	-۷.۷۹۸۴	SIZE	اندازه شرکت
مانا	۰.۰۰۰۰	-۱۰.۰۲۰۴	LEV	اهرم مالی
مانا	۰.۰۰۰۰	-۱۰.۵۸۱۲	ROA	نرخ بازده دارایی ها

مانایی متغیرها در دو حالت در سطح، روی تفاضل اول و روی تفاضل دوم می تواند بررسی شود. متغیرهایی که احتمال حاصل از آزمون آنها در سطح کمتر از ۵٪ می باشد فرضیه صفر در مورد آن رد شده و آن متغیر در سطح ماناست در صورتیکه بیشتر از ۵٪ باشد، نامانا است.

نتایج آزمون مانایی در جدول (۵) درج گردیده است. بر اساس آزمون لوین، لین و چو^۱ چون مقدار احتمال همه متغیرها کمتر از ۵٪ بوده است و در دوره پژوهش در سطح پایا^۲ قرار دارند. پایایی بدین معنی است که میانگین و واریانس متغیرهای پژوهش در طول زمان و کواریانس متغیرها بین سالهای مختلف ثابت بوده است. همانگونه که در جدول (۵) ملاحظه می شود همه متغیرها مانا هستند.

نتایج آزمون مدل پژوهش

نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش

فرضیه پژوهش: بین سرپرستان زن تیم حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. به منظور آزمون این فرضیه از نتایج تخمین مدل ارائه شده در جدول (۶) بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر ۰/۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین- واتسون ۲/۴۳۷۰ می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی بین متغیرها را نشان می دهد. نتایج مربوط به ضریب تعیین تعدیل شده نشان می دهد، تقریباً ۸۵٪ تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای توضیحی مدل، توضیح داده می شوند.

با توجه به مقدار و احتمال آماره t متغیر جنسیت رئیس تیم حسابرسی که به ترتیب برابر ۱،۵۹ و ۰،۱۱ است و از آنجا که این احتمال بیشتر از ۰/۰۵ می باشد و با توجه به اینکه این تحقیق در سطح اطمینان ۰/۹۵ و سطح خطای ۰/۰۵ صورت می گیرد میتوان بیان نمود که بین جنسیت رئیس تیم حسابرسی و حق الزحمه کارهای حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد و فرضیه اول پژوهش پذیرفته نمی شود.

¹ Levin, Lin & Chu.

² Stationarity

جدول (۶): نتایج تخمین مدل پژوهش

$FEE_{it} = \beta_0 + \beta_1 GEN_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 PPE_{it} + \beta_6 LOSS_{it} + \beta_7 CATA_{it} + \varepsilon_{it}$					
متغیر	نماد	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
مقدار ثابت	C	۱.۰۶۴۹۱۴	۰.۰۷۲۳۰۶	۱۴.۷۲۷۹۲	۰
جنسیت رئیس تیم حسابرسی	GEN	۰.۰۳۰۳۲	۰.۰۱۸۹۸	۱.۵۹۷۴۶۳	۰.۱۱۰۵
اندازه شرکت	SIZE	۰.۲۸۶۴۶۳	۰.۰۰۷۹۶۹	۳۵.۹۴۹۱۹	۰
اهرم مالی	LEV	-۰.۰۳۱۵۱	۰.۰۲۹۸۰۵	-۱.۰۵۷۱۱	۰.۲۹۰۸
نرخ بازده دارایی ها	ROA	۰.۰۴۶۳۲۹	۰.۰۵۵۰۷۱	۰.۸۴۱۲۵۷	۰.۴۰۰۵
نسبت دارایی های ثابت	PPE	۰.۱۵۵۷۲۷	۰.۰۴۵۰۲۸	۳.۴۵۸۴۰۱	۰.۰۰۰۶
شاخص زیان	LOSS	۰.۰۴۱۷۶۹	۰.۰۱۸۶۱	۲.۲۴۴۴۷۵	۲.۵۱E-۰۲
نسبت دارایی های جاری	CATA	۰.۲۲۲۸۹۴	۰.۰۴۴۶۳۷	۴.۹۹۳۵۴۳	۰
وقفه مرتبه اول مقدار باقیمانده	RESID(-1)	۰.۸۹۴۹۴۸	۰.۰۱۶۵۵۱	۵۴.۰۷۳۳۵	۰
ضریب تعیین			۰.۸۵۳۹		
ضریب تعیین تعدیل شده			۰.۸۵۱۲		
آماره دوربین-واتسون			۲.۴۳۷۰		
آماره F			۳۱۸.۱۱۴۱		
احتمال (آماره F)			۰.۰۰۰۰		

نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش

فرضیه پژوهش: بین سرپرستان زن تیم حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. به منظور آزمون این فرضیه از نتایج تخمین مدل ارائه شده در جدول (۷) بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر ۰/۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین-واتسون ۲/۳۰۴۵ می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی بین متغیرها را نشان می دهد. نتایج مربوط به ضریب تعیین تعدیل شده نشان می دهد، تقریباً ۴۵٪ تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای توضیحی مدل، توضیح داده می شوند. با توجه به مقدار و احتمال آماره t متغیر جنسیت رئیس تیم حسابرسی که به ترتیب برابر ۱،۰۰۵ و ۰،۳۱ است و از آنجا که این احتمال بیشتر از ۰/۰۵ می باشد و با توجه به اینکه این تحقیق در سطح اطمینان ۰/۹۵ و سطح خطای ۰/۰۵ صورت می گیرد میتوان بیان نمود که بین جنسیت رئیس تیم حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد و فرضیه دوم پژوهش پذیرفته نمی شود.

جدول (۷): نتایج تخمین مدل پژوهش

$ARL_{it} = \beta_0 + \beta_1 GEN_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 PPE_{it} + \beta_6 LOSS_{it} + \beta_7 CATA_{it} + \varepsilon_{it}$					
متغیر	نماد	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
مقدار ثابت	C	۱.۵۱۸۷۲۱	۰.۰۶۸۰۱۴	۲۲.۳۲۹۶۵	۰
جنسیت رئیس تیم حسابرسی	GEN	۰.۰۱۷۵۶۸	۰.۰۱۷۴۶۸	۱.۰۰۵۷۰۴	۰.۳۱۴۹

۰	۸۸۴۵۵۲۱	۰.۰۷۵۵۹	۰.۰۶۶۸۶۶	SIZE	اندازه شرکت
۰.۰۳۳۹	-۲.۱۲۴۴	۰.۰۳۰۱۵۵	-۰.۰۶۴۰۶	LEV	اهرم مالی
۰.۰۶۲۶	-۱.۸۶۴۵۳	۰.۰۴۵۵۹۳	-۰.۰۸۵۰۱	ROA	نرخ بازده دارایی ها
۰.۹۷۲۵	۰.۰۳۴۴۲۵	۰.۰۴۴۴	۰.۰۰۱۵۲۸	PPE	نسبت دارایی های ثابت
۱.۱۲E-۰۱	-۱.۵۹۱۹	۰.۰۱۷۶۷۵	-۰.۰۲۸۱۴	LOSS	شاخص زیان
۰.۴۱۸	-۰.۸۱۰۲۶	۰.۰۴۴۴۳۹	-۰.۰۳۶۰۱	CATA	نسبت دارایی های جاری
۰	۲۱.۷۳۵۷۶	۰.۰۲۸۵۲۱	۰.۶۱۹۹۱۹	RESID(-1)	وقفه مرتبه اول مقدار باقیمانده
		۰.۴۵۳۷			ضریب تعیین
		۰.۴۴۸۴			ضریب تعیین تعدیل شده
		۲.۳۰۴۵			آماره دوربین-واتسون
		۸۵.۴۴۹۷			آماره F
		۰.۰۰۰۰			احتمال (آماره F)

یافته های نتایج پژوهش

براساس فرضیه های پژوهش انتظار نمی رود که بین سرپرستان زن تیم حسابرسی و تلاش حسابرسی رابطه معناداری وجود داشته باشد. به منظور آزمون این فرضیه، مدل رگرسیونی به روش داده های ترکیبی برآورد گردید که نتایج تخمین مدل، در جدول (۶) و (۷) ارائه گردیده است. در حالت کلی در سطح اطمینان ۹۵٪ نتایج نشان می دهد که بین سرپرستان زن تیم حسابرسی و تلاش حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد. در تحقیق حاضر با استفاده از اطلاعات شرکت های بورسی در بافت ایران این موضوع به صورت تجربی بررسی شد. نتایج این فرضیه همسو با نتایج تحقیق کونتل و پورکونا (۲۰۲۲) نیست. کونتل و پورکونا در پژوهشی به بررسی رابطه بین رهبران زن تیم حسابرسی و تلاش حسابرسی پرداختند. آنها بیان کردند که کار حسابرسی کار فشرده است و تنوع تیم حسابرسی، به ویژه تنوع جنسیتی، هم اثرات حسابرسی و هم اثرات اقتصادی دارد. با این حال، تحقیقات تجربی کمی در مورد نحوه انجام تعهدات حسابرسی و نقش رهبران تیم حسابرسی (ATLS)، به ویژه رهبران تیم حسابرسی زن، در تلاش حسابرسی وجود دارد، زیرا آنها و سایر اعضای تیم حسابرسی عمدتاً استراتژی های حسابرسی را در عمل توسعه می دهند. دوره برنامه ریزی مجموعه داده های خصوصی جمع آوری شده دستی از شرکت های حسابرسی کوچک و متوسط اسپانیایی از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۵ جمع آوری شد. پس از کنترل درون زایی، تجزیه و تحلیل تلاش حسابرسی کارآمدتری توسط رهبران زن تیم حسابرسی و تیم های حسابرسی آنها را هنگامی که پیچیدگی کار افزایش می یابد نشان می دهد. علاوه بر این، یافته ها یک فرآیند مردانه شدن توسط رهبران زن تیم حسابرسی را هنگامی که تجربه آنها افزایش می یابد نشان می دهد، که ممکن است به عنوان انگیزه درونی برای ترفیحات آینده تفسیر شود. تحلیل های اضافی همچنین تفاوت هایی را در رفتار ATL های زن در زمانی که دوره تصدی مؤسسه حسابرسی کوتاه تر و اندازه مؤسسه حسابرسی بزرگ تر وجود دارد، نشان می دهد. به طور کلی، شواهد تجربی با این ایده که تنوع جنسیتی برای کارایی حسابرسی مثبت است، مطابقت دارد.

منابع

- ✓ بیگی، فروغ، بخشی نژاد، محمود، (۱۳۹۶)، اثر جنسیت شریک مؤسسه حسابداری بر کیفیت حسابداری و حقوق الزحمه حسابداری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس ملی پژوهش های نوین در مدیریت و حسابداری، اصفهان، دانشگاه شیخ بهایی.
- ✓ پارساییان، علی، (۱۳۸۲)، حسابداری (رویکردی یکپارچه) تهران، انتشارات ترمه، چاپ اول.
- ✓ خدای پور، احمد، سعیدی گراغانی، مسلم، (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر نتایج روشهای تحلیلی بر میزان تلاش بررسی تأثیر نتایج روشهای تحلیلی بر میزان تلاش، دوره ۳، شماره ۱۰، صص ۱۱۸-۱۳۱.
- ✓ حاجیهها، زهره، ابراهیمی، محمدرضا، (۱۳۹۵)، بهبود در اظهارنظر حسابرس و اثرات آن بر تغییرات قیمت و حجم معاملات سهام، پژوهشهای حسابداری مالی و حسابداری، صص ۸۱-۶۱.
- ✓ حساس یگانه، یحیی، (۱۳۸۴)، فلسفه حسابداری، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول.
- ✓ حساس یگانه، یحیی، یعقوبی منش، سارا، (۱۳۸۲)، تأثیر گزارش های حسابداری بر قیمت سهام، مطالعات تجربی حسابداری مالی، صص ۲۷-۵۹.
- ✓ حمیدی راوری، احمد، (۱۳۷۲)، گزارشگری حسابداری، ماهیت، ساختار کنونی و چشم انداز آینده، حسابداری، صص ۹۵-۹۶.
- ✓ حق دوست، جلیل، (۲۰۱۳)، بررسی رابطه کیفیت سود و تأخیر حسابداری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- ✓ خواجوی، شکراله، حسینی نیا، سمیه، (۱۳۹۳)، رابطه بین دوره تصدی حسابداری و اندازه مؤسسه حسابداری و ضریب واکنش سود حسابداری، نظریه و عمل، صص ۲۳-۴۶.
- ✓ رحیمی، محمد مهدی، برزگری خانقاه جمال، الهیاری، رضا، (۱۳۹۷)، مروری بر مبانی نظری حق الزحمه حسابداری، پنجمین کنفرانس ملی پژوهش های کاربردی در مدیریت و حسابداری، دوره ۲، شماره ۴، صص ۴۳-۵۰.
- ✓ رحمانی، هژار، طالب نیا، قدرت اله، (۱۳۹۲)، رابطه بین نوع حسابداری و نوع گزارش حسابداری با شاخص مدیریت سود، پژوهشهای حسابداری مالی و حسابداری، دوره ۵، شماره ۱۹، صص ۴۲-۲۳.
- ✓ سازمان حسابداری، تجدید نظر شده (۱۳۸۴)، استاندارد های حسابداری.
- ✓ سلیمانی، غلامرضا، مقدسی، مینا، (۱۳۹۳)، نقش کنترل های داخلی، حسابداری داخلی و کمیته حسابداری در بهبود نظام راهبری (حاکمیت) شرکتی، پژوهش حسابداری، شماره ۱۲، صص ۱-۱۴.
- ✓ لاری دشت بیاز، محمود، قناد، مصطفی، فکور، حسین، (۱۳۹۸)، ویژگی های کمیته حسابداری و تأخیر در گزارش حسابداری، تحقیقات حسابداری و حسابداری مالی، دوره ۱۰، شماره ۳۷، صص ۲۱۵-۲۴۲.
- ✓ علوی طبری، سید حسین، مجتهدزاده، ویدا، بختیاری، نعمه، (۱۳۹۱)، تأثیر جنسیت حسابرس بر کیفیت حسابداری مستقل، فصلنامه پژوهش های حسابداری مالی و حسابداری، دوره ۴، شماره ۱۳، صص ۲۱-۴۳.
- ✓ کاظمی علوم، مهدی، ایمانی برندق، محمد، عبدی، مصطفی، (۱۳۹۸)، بررسی تأثیر تنوع جنسیتی در هیئت مدیره و کمیته حسابداری بر کیفیت سود، فصلنامه دانش حسابداری، دوره ۱۰، شماره ۱، صص ۱۳۷-۱۶۸.
- ✓ گل محمدی، مجتبی، زارع، ابوالفضل، (۱۴۰۰)، قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری و تلاش حسابداری، فصلنامه علمی مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۸، شماره ۷۰، صص ۱۱۳-۱۳۸.

- ✓ گل محمدی، علی، فارفاری، غفار، (۱۳۹۶)، بررسی رابطه بین جنسیت با رفتارهای غیر حرفه ای کاهنده کیفیت حسابرسی با توجه به سن حسابرسان، اولین کنفرانس ملی نقش حسابداری، اقتصاد و مدیریت، تبریز، موسسه آموزش عالی علم و فن آوری شمس.
- ✓ گرامی، امنه، مزارعی، عظیمه، (۱۴۰۱)، بررسی تاثیر تلاش حسابرسی بر کیفیت حسابرسی، نشریه چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۵، شماره ۵۲، صص ۳۰-۴۰.
- ✓ طبیبی، جابر، (۱۳۹۰)، تدوین پایان نامه، رساله، طرح پژوهشی و مقاله علمی، تهران: انتشارات فردوس.
- ✓ محمدرضائی، فخرالدین، مهربانپور، محمدرضا، (۱۳۹۵)، نوع گزارش حسابرس و تعداد بندهای حسابرسی: اثر رتبه مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، صص ۶۵-۷۷.
- ✓ ملکیان، محمدحسین، (۱۳۷۹)، بررسی اثرات موارد مطروحه در گزارش حسابرسی بر تصمیمات مدیران واحدهای تجاری، رساله کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- ✓ نیکبخت، محمدرضا، تنانی، محسن، (۱۳۸۹)، آزمون عوامل مؤثر بر حق الزحمه حسابرسی صورت های مالی، پژوهش های حسابداری مالی، شماره ۲، صص ۱۱-۱۳۵.
- ✓ نیکخواه، آزاد، مجتهد زاده، ویدا، (۱۳۷۷)، بررسی حوزه های مسئولیت حسابرسان مستقل از دیدگاه استفاده کنندگان خدمات حسابرسی و حسابرسان مستقل، بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۶، صص ۱۵-۱۶.
- ✓ نیکبخت محمد رضا، شعبان زاده، مهدی، کنارکار، امین، (۱۳۹۵)، رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و تجربه حسابرس با کیفیت حسابرسی، فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری، دوره ۲، شماره ۱، صص ۱۹۰-۲۰۸.
- ✓ نقش بندی، نادر، مرید احمدی یزدی، زهرا، (۱۳۹۸)، تنوع جنسیتی مدیران، حق الزحمه حسابرس و انتخاب حسابرس، چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره دوم، شماره ۱۹، صص ۱-۲۶.
- ✓ یاری، مهدی، جمکرانی، رضا، (۱۴۰۱)، آیین نامه تعیین حق الزحمه خدمات حسابرسی، نوع موسسه حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابرسی، واکاوی نظریه های قدرت چانه زنی و تلاش حسابرس، مطالعات حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۱، شماره ۴۱، صص ۱۰۳-۱۲۰.
- ✓ واعظ، سد علی، احمدی، وریا، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین دو عامل حق الزحمه حسابرسی و تغییر حسابرس با تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی شرکتهای دارویی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، فصلنامه حسابداری سلامت، دوره ۳، شماره ۲، صص ۷۷-۹۵.
- ✓ Abidin, S., & Ahmad-Zaluki, N. A. (2012). "Auditor industry specialism and reporting timeliness". *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65, 87-103.
- ✓ Abbasi, K., Alam, A., Bhuiyan, B., U (2020). Audit committees, female directors and the types of female and male financial experts, *Journal of Business Research* 114 (2020) 186-197.
- ✓ Asthana, Sharad, (2014), "Abnormal audit delays, earnings quality and firm value in the USA", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. 12 Iss 1 pp. 21 - 44.
- ✓ Aldamen, H., Hollindale, J., & Ziegelmayer, J. L. (2018). Female audit committee members and their influence on audit fees. *Accounting and Finance*, 58(1), 57-89.
- Adams, R., Ferreira, D. (2009). Women in the boardroom and their impact on governance and performance. *Journal of Financial Economics*, 94(2), 291-309.
- ✓ Akingunola, R. O., Soyemi, K. A., & Okunuga, R. (2018). "Client Attributes and the Audit Report Lag in Nigeria". *Market Forces*, 13, 65-83.
- ✓ Ashton, R.H., Graul, P.R., and Newton, J.D., (1989). Audit delay and the timeliness of corporate reporting. *Contemporary Accounting Research*, 5 (2): 657-673.
- ✓ Abidin, S., & Ahmad-Zaluki, N. A. (2016). Auditor Industry Specialism and Reporting Timeliness. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65, 873-878.

- ✓ Adrian Ch.(2016). Corporate social responsibility and corporate cash holdings. *Journal of Corporate Finance*. PII: S0929-1199(16)00009-2. DOI: doi: 10.1016/j.jcorpfin. (2016).01.008. Reference: CORFIN 1004.
- ✓ Blankley A, Hurth D. N, MacGregor J. (2017). Abnormal audit fees and restatements. *Auditing: A Journal of practice & Theory*, 31(1), 79-96.
- ✓ Bryan, D. B., & Mason, T. W. (2017). Executive tournament incentives and audit fees. *Advances in Accounting*, 37, 30-45.
- ✓ Barnes, P., Renart, M.A. (2013). Auditor independence and auditor bargaining power: Some Spanish evidence concerning audit error in the going concern decision. *International Journal of Auditing*, 17(3), 265–287.
- ✓ Bamber, E. M., & Ramsay, R. J. (2000). The effects of specialization in audit workpaper review on review efficiency and reviewers' confidence. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 19(2), 147–157.
- ✓ Blandona,O, Argilés-Boschb,J, Ravendac,D (2019). Is there a gender effect on the quality of audit services? *Journal of Business Research*, *Journal of Business Research* 96 (2019) 238–249.
- ✓ Carson, E., & Fargher, N. (2007). Note on audit fee premiums to client size and industry specialization. *Accounting and Finance*, 47(3), 423-446.
- ✓ Contell Bustos , Porcuna Luis -Enguix.2022. Female audit team leaders and audit effort. *Journal of Business Research*. 140 (2022) 324–331.
- ✓ Coulier, S.A.-, Jeny, A., Jiang, L. (2016). The validity of auditor industry specialization measures. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 35(1), 139-161.
- ✓ Craswell, A. T., Francis, J. R., and Taylor, S. L. (1995). "Auditor brand name reputations and industry specializations", *Journal of Accounting and economics*, Vol. 20, pp: 297- 322.
- ✓ Dalton, D. W., Cohen, J. R., Harp, N. L., & McMillan, J. J. (2014). Antecedents and consequences of perceived gender discrimination in the audit profession. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 33(3), 1–32.
- ✓ Edgley, C., Sharma, N., & Anderson-Gough, F. (2016). Diversity and professionalism in the Big Four firms: Expectation, celebration and weapon in the battle for talent. *Critical Perspectives on Accounting*, 35, 13–34.
- ✓ Francis, J. R., & Krishnan, J. (1999). Accounting accruals and auditor reporting conservatism. *Contemporary accounting research*, 16(1), 135-165.
- ✓ Guney Yilmaz ,Ozkan Aydin ,Ozkan Neslihan ,(2009). Additional International Evidence on Corporate Cash Holdings, available at www.ssrn.com, id=406721.
- ✓ Geng C, Yuan C.(2020). How audit effort affects audit quality: An audit process and audit output perspective. *China Journal of Accounting Research* Volume 13, Issue 1, March 2020, Pages 109-127
- ✓ Ghafran, C., & O'Sullivan, N. (2017). The impact of audit committee expertise on auditquality: Evidence from UK audit fees.*British Accounting Review*, 49(6), 578–593.
- ✓ Hendriksen, L. S., & Vanbreda, F.M. (2006). *Accounting Theories*, Translation Ali Parsaian, Termeh Publications.
- ✓ Huang Hedy Jiaying, Tian Gaoliang.(2022). The gender-diverse audit committee and audit report lag: Evidence from China. *Developing World Access* .Pages 314-337.
- ✓ Habib, A., Bhuiyan, M., & Borhan, U. (2011). Audit firm industry specialization and the audit report lag. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 20, 32– 44.
- ✓ Ittonen, K., Miettinen, J., & Vähämaa, S. (2010). Does female representation in auditcommittees affect audit fees?Quarterly *Journal of Finance and Accounting*, 49(3–4),113–139.

- ✓ Leventis, S., Weetman, P. and Caramanis, C. (2005). "Determinants of Audit Report Lag: Some Evidence from the Athens Stock Exchange". *International Journal of Auditing*, 9(1), 45-58.
- ✓ Lai, K. M. Y., Srinidhi, B., Gul, F. A., & Tsui, J. S. L. (2017). Board gender diversity, auditor fees, and auditor choice. *Contemporary Accounting Research*, 34(3), 1681-1714.
- ✓ Mendez f. (2022). Female directors, audit effort and financial reporting quality. *Spanish Journal of Finance and Accounting*.
- ✓ Sultana, N., & Van der Zahn, J-L. W. M. (2013). Earnings Conservatism and Audit Committee Financial Expertise. *Accounting & Finance*, doi: 10.1111/acfi.12042.
- ✓ Srinidhi, B., Gul, F., Tusi, J. (2011). Female directors and earnings quality. *Contemporary Accounting Research*. 28(5), 1610-1644.
- ✓ Simunic, D. A. (1980). The pricing of audit services: Theory and evidence. *Journal of accounting research*, 161-190.
- ✓ Terjesen, S., & Sealy, R. (2016). Board gender quotas: Exploring ethical tensions from a multi-theoretical perspective. *Business Ethics Quarterly*, 26(1), 23-65.
- ✓ Waston, Jodi & Peter Wells, (2005), "The Association between various earning and cash flow measures of firm performance and stock return : some Australian evidence ." *school of Accounting , university of technology , Sydney*, 24 september
- ✓ Ullah S, Kamal, Y. (2017). Board characteristics, political connections, and corporate cash holdings: the role of firm size and political regime. *Business & Economic Review*, 9(1), 157-179.
- ✓ Zhu K, Tang W. (2016). The relationship between corporate governance and bank loan financing capacity: Evidence from companies listed on China's GEM. In *Service Systems and Service Management (ICSSSM)*, (2016) 13th International Conference on (pp. 1-3). IEEE.
- ✓ Zhang J. H. (2018). Accounting Comparability, Audit Effort, and Audit Outcomes. *Contemporary Accounting Research*, 35(1), 245-276.